

(א) [מוסף נכסות פ"ו]
(ב) [עין מ"ח נכסות נ"ג]
(ג) [עין מ"ח נכסות נ"ג]
ג"ה ר"ב ר"ב (א) [נכסות
נ"ג] (ד) [נכסות נ"ג] (ה) [נכסות
נ"ג] (ו) [נכסות נ"ג]

תורה אור השלם

1 כי את הכבוד בן השטאה
יביר לית לו פי שנים בכל
אשר ימצא לו כי הוא
ראשית אנו לו משפט
הבכרה. דברים כא ד'

גליון הש"ס

הש"ס ר"ה י"ח
דוקא מ"ה בש"פ
לקמן דף קמ"ה ע"פ ח"פ
ד"ה [נכסות
נכסות]

הגהות הב"ה

(א) רש"י ד"ה ואם אמר
ויו' דלקא דעמא אמינא
כיון: (ב) ר"ה נכסות וכו'
כ"ה ה"י גוואל פליג ל"ל
ומיות שבת דממילא נמחק:
(ג) ח"פ ד"ה ואם וכו' לקמן.
י"ב בדף קמ"ה ע"פ:

מוסף רש"י

בשבת ששבתו נכסים
לאחר מיתת אביהם. דהו
ליה רח"ו ואין הכבוד נוטל
הכבוד בחייו. דמיוני ככל
אשר ימצא לו וכו' ע"פ ח"פ
מזרז. שני חלקים ששבתו
נוטל אחד משום בכורה ואחד
משום פשיטות. ובענין ליה
אחד מתנה זו אלא זו שבת
שניה חלקו בן היתר כן חלק
אחד וכו' ע"פ ח"פ.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קבר.

עין משפט
גר מצוה

מח א מ"י פ"ג מהל'
נחלת הלכה ד פמג
עשין 10 טו"ש ח"מ ס'
רעמ ספ"ק 10
מ"ב ב טו"ש ש"ס ס'
ג ב מ"י ט"ה ח י"ב
מהל' שנים ה' ד פמג
ש"ס טו"ש ח"מ ס' קמ'
ספ"ק 10
ג ד ה מ"י פ"ג מהל'
נחלת הלכה ד פמג
עשין 10 טו"ש ח"מ ס'
רעמ ספ"ק 10

אף מוהכרת ומושכרת בשבחה דממילא. קמ"י דאין מעלין לה
היתומים מונוות. ואם תאמר ליתני רועה נכסא דאמר ידענא דהוא
הדין למושכרת ומושכרת היבא דלא ממסרי מונוי ול"ל למיתני
מושכרת ומושכרת כלל דאיטריך מו רועה נכסא ללמד עליהם
דכדלא חסרי מונוות מיירי איטריך

אף מוהכרת ומושכרת שבחה דממילא קא
אתי דלא חסרי בה מונוי מני ר' היא דתניא
אין בכור נוטל פי שנים בשבחה ששבחו
נכסים לאחר מיתת אביהן ר' רבי אומר
אומר אני בכור נוטל פי שנים בשבחה
ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן אבל לא
בשבחה שהשביחו יתומים לאחר מיתת
אביהן ירשו שטר חוב בכור נוטל פי שנים
ביצא עליהן שטר חוב בכור נותן פי שנים
ואם אמר איני נותן ואיני נוטל רשאי מאי
מעמייהו דרבנן אמר קרא ילחת לו פי שנים
מתנה קרייהו רחמנא מה מתנה עד דמטיא
לידיה אף חלק בכורה עד דמטיא לידיה
ורבי אומר אמר קרא פי שנים מקיש חלק
בכורה לחלק פשוט מה חלק פשוט אע"ג
דלא מטיא לידיה אף חלק בכורה אע"ג דלא
מטיא לידיה ורבנן נמי הכתיב פי שנים
ההוא ילמיתבא ליה אחד מצרזא ורבי נמי
הכתיב לתת לו ההוא שאם אמר איני נוטל
ואיני נותן רשאי א"ר פפא דריקלא ואלים
ארעא ואסיק שירמון דכ"ע לא פליגי דשקיל
כי פליגי בחפורה והוה שובלי שלופפי והו
תמרי דמ"ס שבחה דממילא ומר סבר האייתני:
אמר רבה בר חנא אמר ר' חייא עשה כדברי רבי עשה כדברי רבי עשה
מספקא

מספקא

שקיל פי שנים דהא אין מוחזקין מחוב זה כלל דנימא הנכסים שבתו מעצמן: ילא עליהן שטר חוב. שחייב אביהם לאחרים. מילתא באנפי נפשיה היא
ודברי הכל ואפי' בלא ירשו שטר חוב מיירי: בכור נותן פי שנים. כי היכי דנוטל פי שנים שאותן נכסים נשתעבדו כולן למלוה: ואם אמר איני
נוטל. פי שנים מכל ירושת אבי שהייתי מוחל חלק בכורה ואטול חלק כפשוט ולפיכך לא אשלם למלוה פי שנים אלא כנגד מה שאני נוטל
רשאי וכשמועבו זה המלוה לדין אין בית דין יכולין לכופו לפרוע אלא כנגד חלק פשיטותו. ונפקא מינה שזרין זה המלוה לתבוע
את אחיו של זה לדין ואם אין יכול לכופו מפסיד או אם הלכו למדינת הים אין מורדין לבע"ח צקרקע עד דשמעו ב"ד טענת
האחין דמה ידעינן אחיה טענה יש להן דשמא יטענו פרענו או שטר פרוע הוא דסלקא דעתך (א) כיון דבכור הוא זכי ליה רחמנא
פי שנים ואינו יכול לומר איני חפץ שיהיו שלי דבעל כרחו הרי הן שלו דמשעה שמת אביו ירש פי שנים עד שיפקירם או עד שימכרם
או יתנם לאחרים וזרין להגבות לזה המלוה כנגד פי שנים קא משמע לן דבעל כרחו לו זכי ליה רחמנא דכתב לתת לו כעין מתנה
אם ירצה לקבלה ואם ימחה שלא לקבל אין מוחזקין לו לאדם בעל כרחו דלא קרייהו רחמנא ירושה אלא מתנה אבל מחלק פשיטותו
אינו יכול לומר כן שהרי יורש הוא בעל כרחו. ויש מפרשין ואם אמר איני נוטל בשטר חוב שיש לאבי על אחרים פי שנים וגם איני
נותן בשטר חוב היוצא עליו פי שנים רשאי ושיבוש גמור הוא שהרי השטר היוצא על אביהן אינו דיו לגבות משטר שיש לאביהן על אחרים
דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב אלא ממקרקעי הוא דקגזי הלכך אע"ג שמתחלק חלק בכורה מן השטרות של אביו כיון דצקרקעות הוא
נוטל פי שנים חייב להחזיר למלוה פי שנים: מאי טעמייהו דרבנן. דאפי' בשבחה דממילא לא שקיל חלק בכורה: עד דמטיא לידיה. דנותן
ואינו יכול ליתנה לאחרים דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: מקיש חלק בכורה לחלק פשוט. דפי שנים היינו שני חלקים חלק פשוט וחלק
בכורה והזכירם בתיבה אחת דהוה מני למכתב חלק אחד על אחיו: מה חלק פשוט אע"ג דלא מטיא לידיה. דכל רחוי צבעולם הני יורש
מאזיו דהא לא איקריא ירושה מתנה דנימא אינו נוטל חלק פשוט אלא במוחזק אף חלק בכורה נמי. ומיהו ראי גמור כגון שהשביחו יתומים לא
שקיל פי שנים דלהכי אהי בכל אשר ימצא לו [דברים כא]: אחד מלרא. שני חלקים יטול במקום אחד כחלק פשוט שהוא חלק אחד ונוטל במקום אחד.
ונפקא מינה דכל מקום שנפל לו הגורל לחלק פשוט יטול שם בלא גורל חלק בכורה ואם הן שני אחין ושגש שדומ לא יפילו שלשה
וגולות שנים לבכור ואחד לפשוט שהרי אם יפול חלק הפשוט צדדה האמצעי לא יזכה בו דאם כן נמצא נוטל הכבור צדדי מקומות
אלא שני גורלות יפילו ויחילום על שני שדות החילונות ואיזה שיעלה לבכור יקח ויטול גם האמצעי שאללו עמו. ורבי איבא נמי אמר
דחך סברא נמי דחד מלרא נפקא ליה מהיקשא: שאם אמר איני נוטל כו'. ורבנן יטול תמי שמעת מינה מדכתיב לתת שמעינן
דמתנה קרייהו רחמנא ואינו יכול ליתן עד דאמתי לידיה דנותן ומדכתיב לו שמעינן דלא זכה זה בכור עד שמתא לידו שאם אמר איני נוטל
רשאי: שאם אמר איני נוטל ואיני נותן. האי איני נותן לאו דוקא נקט ליה הכא דהא מקרא לא ילפינן ליה אלא מסברא דכיון דאין נוטל
ודאי לא יתן וה"פ ההוא שאם אמר איני נוטל לפי שאיני רוצה ליתן רשאי ואורחא דמילתא נקט שאין אדם רגיל לומר איני נוטל אלא מפני
שזרין להחזיר מה שהוא נוטל לאחרים דמה לו ולרצה ליתן: דיקלא. קטן הניח להן אביהן: ואלים. שנתעבה אחרי כן. וכן הניח להן
ארעא ואסיק אחרי כן שרטון וכל ונתייפהה בן: דכ"ע. רבי ורבנן: דשקיל. דעדין שמו עליו: בחפורה. שמת הניח להן ונעשו אחרי
כן שובלי וכן שלופפי דקליס שהפרחו פירות ונעשו אחרי כן תמרים כבי האי גוואל (ב) שבחה דממילא פליגי: ומר סבר. רבנן: אישעני.
העשז להיות חטין והפרחים להיות תמרים דהו דבר אחר ושם אחר: עשה. הדיין כדברי רבי: עשה. ולא נאמר טעה דכר משנה חוחר:
מספקא

רבינו גרשום

מני. ברייתא זו דקמיני הניח
להם אביהם פרה וכו' דנוטל
פי שנים: ר' יהודא דתני אין
הכבוד נוטל פי שנים בשבחה
ששבחו נכסים לאחר מיתת
אביהן. אפי' שבחו מאליהם
דכל אשר ימצא לו בעיני:
ורבי אומר הכבוד נוטל פי
שנים בשבחה ששבחו נכסים
לאחר מיתת אביהן. הוואל
דשבחא ממילא קא אתי
והכי נמי קמיני ברייתא:
ירשו שטר חוב. שהיה
אחד חייב אביהן: בכור
נוטל פי שנים. משום
דמלה בשטר קלא אתי ליה
ומשום דמוחזקין בשטר
כמאן דגביא דמי: והוואל
דנוטל פי שנים בשטר
חוב. פורז נמי פי שנים
בחוב שמתחייב אביו בשטר
(כולו). ואם אמר לו: מאי
טעמא דרבנן. ת"ק דרבי:
עד דמטיא לידיה. דנותן לא
מני ריב ליה לאחייני. אף
חלק בכורה עד דמטיא לידיה
דאבא לא מני שקיל פי
שנים: מקיש חלק בכורה
לחלק פשוט מה חלק פשוט
אע"ג דלא מטיא לידיה.
דאבא אלא ראי לו אפי'
הכי שקיל דפשוט נוטל
בראי כבמוחזק. אף חלק
בכורה נמי שקיל בשבחה
דממילא אע"ג דלא מטי
לידיה: ורבנן נמי הכתיב פי
שנים. אמאי לא ירשו כרבי.
ההוא דיהבין ליה לבכור פי
שנים: אחד מצוה. במקום
אחד נוחלין לו חלק בכורה
סמך לחלק פשוט שהיה
ניכרים שהיו חלקים במקום
אחד: דיקלא ואלים. שהי'
קטן כשמת ושוב נתגדל.
והכי נמי אורעא ומסקא
שירטון. שנוכחלה מאליה
שהרוח הפריח שם וכל
משורת אחרות או הקשין
שהיו שם כלו ונעשו וכל:
כולי עלמא לא פליגי.
דשקיל משום דכל אשר
ימצא לו קרינן ביה: כי
פליגי בחפריי והוה שובלי.
שניה להם אביהם חזו
ונתגדלו עד שנעשו שבלים.
והכי נמי שלפופי והו
תמרי. שהניח להן אביהן
תמרים מפרחין במקצת
ונעשים גדולים: דמר סבר.
רבי שבחה ממילא אתי
וכל אשר ימצא לו קרינן
ביה: ומר סבר אשתוי.
מכמות שהניח להם אביהם
ולא שקיל:

(א) הא אמר מר ע"ל רש"י.
(ב) פסחים (ג) ר"ק (ד) ר"ק
(ה) פסחים (ו) ר"ק (ז) ר"ק (ח) ר"ק
(ט) ר"ק (י) ר"ק (יא) ר"ק (יב) ר"ק
(יג) ר"ק (יד) ר"ק (טו) ר"ק (טז) ר"ק
(יז) ר"ק (יח) ר"ק (יט) ר"ק (כ) ר"ק
(כא) ר"ק (כב) ר"ק (כג) ר"ק (כד) ר"ק
(כה) ר"ק (כו) ר"ק (כז) ר"ק (כח) ר"ק
(כט) ר"ק (ל) ר"ק (לא) ר"ק (לב) ר"ק
(לג) ר"ק (לד) ר"ק (לה) ר"ק (לו) ר"ק
(לז) ר"ק (לח) ר"ק (לט) ר"ק (לע) ר"ק
(לס) ר"ק (לסא) ר"ק (לסב) ר"ק (לסג) ר"ק
(לסד) ר"ק (לסה) ר"ק (לסו) ר"ק (לסז) ר"ק
(לסח) ר"ק (לסט) ר"ק (לסז) ר"ק (לסח) ר"ק
(לסט) ר"ק (לסז) ר"ק (לסח) ר"ק (לסט) ר"ק

הגהות הב"ח

(א) גבי ועוד הא מר הוא
דאמר לטמא: (ב) ר"ק
ד"ה לטמא: (ג) ר"ק
אלא דכפרק גט פשוט:
(ד) בא"ד דבני מערבא
קאמר לדידי לא וכו' דלי
זבין היו זביניה וכו':

מוסף רש"י

בעל חוב. על אביהם חזר
וגובה. אותה. מהם. כאלו
פנה להם ממם כיוצא
(כתובות צב. א.)

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

מ"ט מעות דלא. שקיל בהו בכור פי שנים ודאי טעמא דידך משום
ללאו הני מעות כו': לאו הא קרקע שבק אבוהון. דאי הוה בעי ליה
הוה מסלק ליה בזוי: ועוד האמר [מר]. רבה דלאמר צעודא דהאי
סבתא דהויא לה בת גמל בנה הנשואה לצעל וראיה הויא היא בת יורשה
ומתה היא בת ואמ"כ מתה הסבתא
ואתא צעל וקא טעב ירושת הוקנה
כאלו אשתו קיימת ושלאו מתה דהיינו
זני מערבא שאין הצעל נוטל משום
דהוה הנחו קרקעות ראוין לאשתו אם
תמות הוקנה בחייה והרי מתה היא
בזני הוקנה ואין הצעל נוטל בראוי
כצמחוק ואמר רבה מסתבר טעמא
לזני מערבא דאין הצעל יורש דהוה
דני ראוין ולא מוחזק לבת שכל זמן
שהוקנה בחייה אין לבת שכל כלום
שזרי אם מכרה הוקנה הנכסים בזני
הבת מכירתה קיימת כן אלו נכסי
הלוה אע"פ שראויין הן לגבות המלוה
חובו מהן כיון שלא הגיעו לידי המלוה
ממיהם ראוין הן דהא אי הוה בעי ליה
הוה זבין להון ומסלק ליה למלוה בזוי

או צקרקע אחרת חזן מוז הלכך הא קרקע הוה ליה ראוין ואין הצכור
נוטל בראוי פי שנים: ועוד. קשיא אחרת לרב נחמן דחשיב מעות
מוחזקות טפי מקרקעות הא איפכא הוה ליה למימר משום דקרקע של
זה הוה מוחזק טפי למלוה הוא דאמר משום רבה דר אבוה יתומים
זני מלוה שגבו קרקע מן הלוה בחובת אביהן צע"מ של אביהן דאשתמיס
לו אביהן מעות חוזר וגובה אותה מהן ואם לא היה מוחזק ביד אביהן
בזמים אין יכול צע"מ לגבותו והלא שגבו מעותיו בבכורות (דף ג.) שאין
קרקע מי יכול לגבותו והלא משנה שלמה שנינו בבכורות (דף ג.) שאין
האשה נוטלת בחובת בראוי וצע"מ כיוצא בו ומטלטי דיתמי לא
משמעדי לצע"מ (א) כן כתוב בזני רבינו מנחם: רבה רבנן רבנן רבנן
אמר' וכן לא סבירא לן. ושינויא הוה דקממני רבה אלא רב נחמן לא
סבירא לן דבני מערבא דשלאו מתה כלל אלא כרז יהודה אמר שמואל
דאמר (קד.) אליבא דרבין אין הצכור נוטל פי שנים במלוה וכדפסקי' נמי
הלכתא לקמן (ע"ג) לא שגא גבו מעות לא שגא גבו קרקע אין הצכור נוטל
פי שנים. ואפי' לרב נחמן דאמר יתומים שגבו קרקע בחוב אביהן צע"מ
חוזר וגובה אותה מהן אפי' מודה דלגבי צכורה לא חשיב קרקע הלוה
מוחזק למלוה ולא שקיל בה בכור פי שנים כדפסקין הלכתא לקמן (ע"ג)
והכא היינו טעמא דרב נחמן דמפרש בפסחים צ"ל של ע"ה [לג.] דאיתמר
[סג.] צע"מ אבי אמר למפרע הוה גובה רבא אמר מכלן והבא הוה גובה
דלא חשיב מוחזק אלא משעת גבייה ואילך וכדמפרש התם טעמא דרבא
כיון דאלו הוה ליה זוי הוה מסלק ליה זוי אשתא דהשתא הוה דקא
קני ומוטבין לרבא מהא דאמר רב נחמן אמר רבה דר אבוה יתומין
שגבו קרקע כו' אי אחרת בשלמא למפרע הוה גובה אמתו להכי חוזר
וגובה אותה מהן דמחזן דגבי ליה מחיים דאבוהון דמי אלא אי אחרת
מכלן והבא הוה גובה לא יא אלא כזבין יתמי ואילו קנו יתמי נכסי
מי משמעדי לצע"מ ומשני התם דאמר להו צע"מ דאבוהון כי היכי
דמשמעדי ליה הוה ליה לאבוהון ה"ג משמעדי לדידי מדר' נתן כו' והוה
שינויא דסבתא הוה דהא רבא דלכתא כותיה לגביה דאביה הוה משני
להא דרב נחמן הכי הלכך אפי' ר"ג לא חשיב לקרקע של ליה מוחזק
למלוה עד שצבא לידו משום דאי הוה בעי הוה מוזבין ליה עד השתא
דמכלן והבא הוה גובה והלכך מאי דא"ר נחמן גבו קרקע אין לו גבו
מעות יש לו לטעמייהו דבני מערבא קאמר דאמרי אליבא דרבנן דנוטל
במלוה פי שנים דחשיבין לה מוחזקת למלוה ואתא רב נחמן למימר לדידי
לא שגא גבו קרקע לא שגא גבו מעות אין לו דק"ו הוה כדאמרין לעיל (קד.):
שצבא דממילא אמרי רבנן דלא שקיל מלוה מיבעי אלא לדידהו צקרקע
מודו לי מיהא דלא שקיל דהאי ארעא לא שבק להו אצוהון כדאמרין
לקמן (ע"ג) שלאו מתה הלכתא כרז ענן דפריש רבה טעמייהו דאי קדים
סבתא כו' דמתהם שמעי' דלא חשיב זני מערבא לקרקע של ליה
מוחזקת למלוה והלכך היא שלאו מתה דלעיל (קד.): מיבעי לן לאוקומי במתו
ולא צקרקע דלא חשיב זני מערבא אבני מערבא ומשום הכי אמר
רב נחמן גבו קרקע אין לו גבו מעות יש לו ומיהו לא סבירא ליה אלא
צין קרקע צין מעות אין לו כדפריש'. ורבה נמי לטעמייהו דבני מערבא
קאמר לדידי ל"ש מעות לא שגא קרקע אין לו כדכרז יהודה אמר שמואל
דהא לא היה אצוהון מוחזק לא צבאי קרקע ולא צבאי מעות מיהא בני
מערבא כיון דחשיבין ליה מוחזקת במלוה ויטול בה הצכור פי שנים אבני
למימר דבגבו קרקע הוה דקאמרי דיש לו דמי מוחזק טפי
ממעות דהא אשתעבד ליה מיהא בחייו אצל הני מעות לא
אשתעבדו ליה כלל ובגבו מעות מודו לי דאין לו והאי דשלאו
דבני מערבא כו' התם ודאי בדין הוה דלא ירית כולם ואי קדים סבתא
וצבא צבא כולם וזמן צבא כולם וזמן צבא כולם וזמן צבא כולם וזמן צבא כולם
וכפי דוקנה כלל שיהיה לא לוותה מן הבת וזמן צבא כולם וזמן צבא כולם וזמן צבא כולם
למלוה ואי זבין לא זביני ויכול לטרופ מן הלקוחות הכי הן כמוחזקין בידו ושקיל בהו בכור פי שנים אצל גבו מעות ודאי אין לו:

קכה. לשעמייהו דבני מערבא קאמר' ולא סבירא לן. פ"ה דצין רב

נחמן זבין רבה סברי מרזיהו אליבא דנפשייהו דצין
גבו קרקע זבין גבו מעות אין לו והא דקאמר רב נחמן דצע"מ חוזר
וגובה אותה מהן היינו כדמראה (ד) רבה) משום דר' נתן ולפירושו הא
דפסיק לעיל רב נחמן כרבי היינו דוקא
בשגא ולא במלוה וקשה דלרב נחמן
עיקר התיורן דמשני לדידי חסר מן
הספר דלא משני מדי מההוא דיתומין
שגבו בחובת אביהן ועוד דכפרק שור
שגגה ד' ויה' (צ"ק דף מג.) ה"ל למיפרך
ולוקמה צין לרבה צין לרב נחמן צין
גבו מעות צין גבו קרקע ומיהו זה י"ל
שהיה צריך להאריך דלא דברו רבה
ורב נחמן צבא צין גבו קרקע צין
גבו מעות אין לו (ו) דכפרק גט פשוט
(לקמן דף קה): מוכח מההוא דסבר
רבה שעבדא לאו דאורייתא קאמר
דקצר רבה אליבא דנפשיה דצין גבו
קרקע צין גבו מעות אין לו להכי מקשה
צקאר וצפשיטות ממה שדברו צבא
רבה ורב נחמן ור"ת מפרש לטעמא

דבני מערבא קאמר' ולא סבירא לן הכי אלא לדידי צין גבו קרקע צין
גבו מעות אין לו כדאמר גבי האי סבתא דאפי' גבו קרקע אין לו כ"ס
גבו מעות וכן מוכיח צ"ל גט פשוט דלרבה צין גבו קרקע צין גבו מעות
אין לו כיון דשעבדא לאו דאורייתא והא דאמר רב נחמן קרקע יש לו אבית
דבני מערבא דאמרי הצכור נוטל פי שנים במלוה ומסתבר ליה טפי
לאוקמי צקרקע ולא צעמעות והא דאמרי בני מערבא גבי סבתא דהוי
ראוי אע"פ דהוי קרקע היינו משום שהצעל לא היה מוחזק מעולם ולא
היה לו ולאשתו שום חוב מעולם על הסבתא שישמעבד לו הקרקע ולכן
הוי ראוי חוב גבי מלוה הוי מוחזק אפי' לא יוכל לטרופ אם מכר כגון
אם שטר חוב לו שגבו צבא אוריית מ"מ היכא דלא מכר חו מוחזק כיון
שהיה מעשעבד לו בחייו דאמרי רב נחמן טעמא משום דאין קדמה
סבתא חזנא זבינה זביני לאו אליבא דבני מערבא (ו) לדידהו לא
תלה צבאי כדפריש' אלא טעמא דנפשיה קאמר לדידי' אפי' במלוה
הוי ראוי משום דאי זבין הוי זביני ועו"ל דלרבה אפי' אי זבין לא הוי
זבינה זביני הוי ראוי וגבי האי סבתא דוקא צריך להאי טעמא משום
דקצר רבה כל האומר אחריו כאומר מעשעבד הוה והוי כאלו הוה
מוחזק מעיקרא אלא משום דאי קדמה חזנא דהוי זבינה זביני הוה
דהוי ראוי אצל בני מערבא לית להו כדאמר מעשעבד דמי מטעם
דזבינה זביני לא הוי חשבו ראוי כדאמר גבי מלוה אלא סברי דלאו
כאומר מעשעבד דמי ולא הוחזק צו מעולם ורב נחמן סבר צין גבו
קרקע צין גבו מעות יש לו כמו שהביא אפי' מההוא דיתומין שגבו
קרקע בחובת אביהן ולרבי אפי' קא"ל רבה ולא לפי מה שמתרש
רבא משום דר' נתן דלרב נחמן אליבא דנפשיה ודאי סבר דאפי' גבו
קרקע יש לו והא דקאמר גבו קרקע צין לו היינו אליבא דבני מערבא
דאמרי גבי סבתא דקרקע הוי ראוי וא"ת ומנא ליה לרב נחמן דלזני
מערבא גבו קרקע אין לו דלמא בני מערבא צבא סבירא להו נמי גבו
קרקע יש לו כרז נחמן וגבי סבתא היינו טעמא דלא נשמעבד לצעל
הקרקע ולא הוחזק צו מעולם וי"ל דסבירא ליה לרב נחמן דמפלגי בני
מערבא צין גבו קרקע לגבו מעות מדלא קאמר הצכור נוטל פי שנים
במלוה צין גבו קרקע צין גבו מעות מסתברא ליה לרב נחמן דטפי הוי
מוחזק במעוה מנקרקע וא"ת צפרק שור שגגה ד' ויה' (צ"ק דף מג.) כי
פריך ולוקמה לרבה בגבו מעות ולר"ג בגבו קרקע ומשני ה"מ לבני
מערבא וכי קאמרי אינהו בגרושה כרבי דחשיב מלוה מוחזק לכך
אוקמה בגרושה והשתא לפר"ת לרבנן נמי צריך לאוקומי בגרושה
לר"ג דאית ליה צין גבו קרקע צין גבו מעות יש לו וי"ל דנקט כרבי
משום רבה דלדידהו דסבר צין גבו קרקע צין גבו מעות אין לו א"ס
לאוקמי בגרושה אלא לרבי והוה מני לרבה לאוקמה בלא גרושה וכרבנן
אין וכן לפ"ה הוה מני צין רבה זבין ר"ג לאוקומי בלא גרושה וכרבנן אלא
דנחא ליה איצבא אפי' לרבי ור' יעקב דאורייתא"ש מירך לפרוש
הקוונט' לא הוה מני לאוקומי כרבנן דרבה ור"ג אליבא דר"ל דאמר
לא אמר ר"ע דלא ירית לה צעל אלא צכופר שאינו משתלם אלא
לאחר מיתה אצל שאר נזקין ירית לה צעל ואליבא דרביה איצטריוכו
ליה לשניי האי דקתני הכה אשה ויאלו ילדיה דלא ירית צעל בגרושה
כו' ולא מני לאוקומי כרבנן וצלא גרושה דא"ס שום נזקין לא ירית
צעל דהא צין גבו קרקע צין לא גבו אין לו ור"ל דאמר

לרית
לקמן הלכתא כרז ענן כו' וכדמפרש רבה מסתבר טעמייהו
דה"ל ראוי לגמרי ולא אשתעבד לא לצעל ולא לאשתו הני
קדים סבתא חזנא זבינה זביני אצל נכסי ללוה כיון דאשתעבד
הני נזקין ויכול לטרופ מן הלקוחות הכי הן כמוחזקין בידו ושקיל בהו בכור פי שנים אצל גבו מעות ודאי אין לו:
נכסאי

עין משפט
גין מצוה

גג א מיי' פ"ה מהל' מלוה
ולוה כלכע ט קטנ' ששין
גז טע"ט ח"ת סמן ק'
ספ"א:

רבינו גרשום

קשיא כו' ועוד. רובי מציה
אמרת דקרקע יש לו: הא מר
הוא דאמרת. בהאי מעשה
דסבתא דלקמן מיסתבר
טעמא דבני מערבא. דשלאו
מתה וקבעו הלכ' כותיה
דרב ענן דאמר ליתיה ולא
ליתיה ירתא ובעל לא ירית
משום דשיכבא איתתיה
בחי' סבתא ואין הבעל נוטל
בראוי כצמחוק. ומשום
הכי אמר רבא לקמן
מיסתבר טעמייהו דבני
מערבא דאי קדמה סבתא
בחייה חזנא זבינה זביני
אלמא דלא מוחזק הוה
ביד הבעל כל זמן ולא
אתא ליתיה הכי נמי לרביא
דבבו קרקע בחוב אביהן
אמאי נוטל בכור פי שנים
הוא אפי' דאית להו שטר
דכמאן דבבו הוהא חוב
דמי אפי' הכי אינה מוחזקת
דאי קרקע בריה דאבוהון
כלום דהא אי עבי בעל
חוב מצו לזבני לאחריני
ולמיתן להו קרקע אחריני.
אי נמי מצו מסלק להו
כיון ולא ביקרקע ורוב
ליה הא קרקע ראוי ולא
מוחזק ואין הצכור נוטל
פי שנים בראוי כצמחוק
ואמאי אמרת להיכא דבבו
קרקע יש לו פי שנים:
ולרב נחמן קשיא מאי שגא
כו' ועוד. קשיא אחריני
אמאי אינו נוטל ביקרקע:
אמאי רב נחמן אמר רבה
בר אבות יתומין שגבו
קרקע בחובת אביהן שהיה
אחד חיוב לאביהן: בעל
חוב. שהיה אביהן חיוב
לו: חוזר וגובה אותה
מקון. מן היתומים [כמון]
דאי שביק לחון אבוהון
קרקע דמוחזקת בידם רבני
לית בעל חוב של אביהן
ד"ג אפי' דלא שבקה לה
אבוהון גבייהו אלא דאריה
לחו (א) מתייבב אבוהון אפי'
הכי גבי ליה מטייהו ולא
מצו למיטען ליה מטלטי'
דהיינו שטר שבק אבנא
גבו ומטלטי לבעל חוב לא
משמעדי אלא כיון דבבו
קרקע דמי כמאן דמוחזקת
בחי' אבוהון אי"כ הבא נמי
ככור אמאי גבו קרקע אין
לו פי שנים הא כצמחוק
דמיא. השתא קשיא דרב
נחמן אדרב נחמן: אמר
ליה לא לדידי קשיא ולא
לרב נחמן קשיא. במילחין
קיימין והא דאמינא לעיל
גבו קרקע יש לו גבו מעות
אין לו ורב נחמן נמי דאמר
גבו קרקע אין לו גבו מעות
יש לו אין טעמא דבני
מערבא מפרשי' דשלאו
מתה בכור נוטל פי שנים
במלוה לדידי הכי שמיעא
לי דסבירא להו גבו קרקע
יש לו ורב נחמן שמיעא ליה
דסבירא להו לבני מערבא
דבבו מעות יש לו ולן לא
סבירא לן כותיהו וליתיה
לכבור פי שנים במלוה
לא בקרקע ולא במעות:
מאי מעשה דסבתא. דהוהא
שכיב מרע דאמר להו

(א) אלו צ"ל ראויה לה
מנפ"ת דלחוקין